

Fig. 1. Kirken set fra sydøst. NE fot. 1984. – *Südostansicht der Kirche.*

GREDSTEDBRO KIRKE

JERNVED SOGN

Filialkirken i Gredstedbro er opført 1924-25 under ledelse af arkitekt Axel Hansen[1] nær den nordøstlige udkant af bebyggelsen, der i tidens løb opstod omkring det vigtige overfartssted ved Kongeåen.[2] Såvel byggegrunden som en del af de økonomiske midler til kirkens opførelse skænkedes af kroejer Marius Clausen, mens det resterende beløb bragtes til veje ved en indsamling blandt byens beboere samt ved statstilskud.[3]

Kirken omgives af et lille anlæg, der hegnes af et kampestensdige i syd og hække til de øvrige sider. Adgangen sker fra syd ad en bred port, der flankeres af to hvidtede, refendfugede piller (fig. 2). Hovedparten af området henligger i græs med spredt træbevoksning. Vest for kirken ligger en lille bygning af røde tegl, der rummer *ligkapellet.*

Kirkegården er anlagt på et areal vest for skolen og nord for landevejen til Esbjerg. Projekterin-

Fig. 2. Kirken set fra syd kort efter opførelsen. Ældre fot. i Det kgl. Bibliotek. – *Südansicht der Kirche kurz nach der Errichtung.*

gen heraf indledtes 1947, og 1953 synedes den nye begravelsesplads.[4] Indtil da havde menigheden måttet benytte sig af kirkegården ved Jernved kirke. En mindre bygning på området indeholder *materialrum* mm.

Kirken er en lille langhusbygning, hvori på velovervejet vis er benyttet en række let genkendelige motiver fra egenes middelalderlige (og senere) arkitektur. De hvidkalkede mure, der rejser sig over en synlig syld af rå kamp, er opført af tegl, og taget er hængt med røde vingetagsten. Begge langmure har nær enderne en blænding, der overdækkes af et tvedelt stik af spidsbuer. Østre blænding i syd og vestre i nord omfatter døre til henholdsvis præsteværelset og pulpiturtrappen (sml. Fåborg kirkes trappehus, s. 1757), mens den vestlige i syd er udstyret med et lille smiget rundvindue. Begge gavltrekanter er blændingsprydede, og desuden er herunder på østgavlen anbragt to blændinger med tagformede overliggere og halvcirkulært tympanonfelt (sml. f.eks. dørene i Ål kirke, s. 1299). Hovedadgangen er fra vest, hvor der projekteredes en bred (ikke udført) granitportal inspireret af korbuen og portalerne i †Vildbjerg kirke (Ringkøbing amt).[5] Indgangen skærmes af et nyere halvtag. Sydsidens to »gotiske« vinduer er falsede og overdækkes af et karakteristisk, fladt buestik med knæk i buetoppen, mens nordsidens »romanske« lysåbninger er små, rundbuede og smigede. Klokken hænger vestligt på tagryggen i en tagrytter, der gentager udformningen af det nu forsvundne †klokkespir i Farup (Ribe hrd.).[6]

I det *indre* er i vestenden indrettet en forhal flankeret af dåbsværelse i syd og trapperum i nord, alt beliggende under et pulpitur. Alteret er opstillet i øst i en dyb, tøndehvælvet niche, hvis vederlag markeres af kragbånd sammenstillede af tre spinkle rundstave (sml. Vilslev, s. 3113). Til hver side herfor er indrettet henholdsvis præsteværelse i syd og fyrrum i nord. Fra førstnævnte er der adgang til prædikestolen i kirkerummets sydøsthjørne ad en rundbuet falset dør syd for korbuen, og med en placering svarende hertil ses i nord en rundbuet, tvillingdelt åbning, der kopierer vinduerne til †kapitelsalen i

Fig. 3. Plan, snit og opstalter 1:300. Tegnet af Axel Hansen 1924. – *Grundriß, Schnitt und Aufrisse, 1924.*

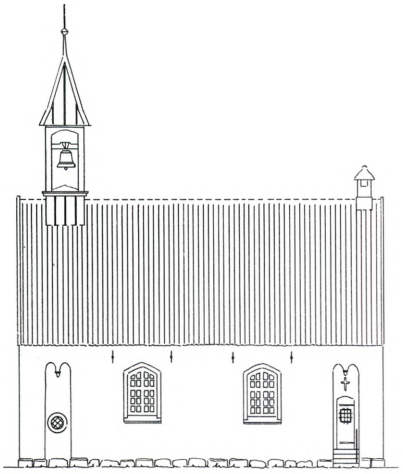

SYDSIDE

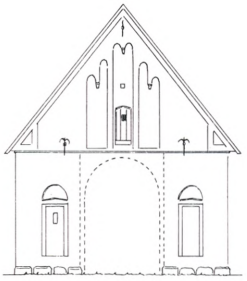

ØSTGAVL

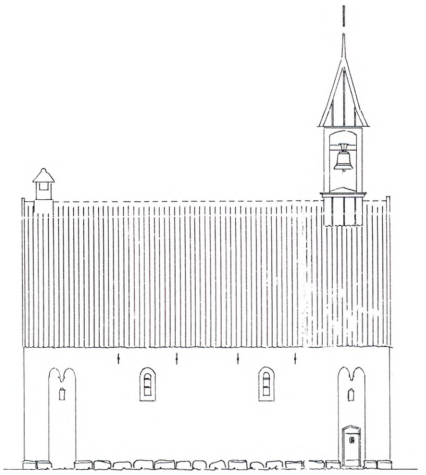

NORDSIDE

Ribs: May 1924
Axel Hansen

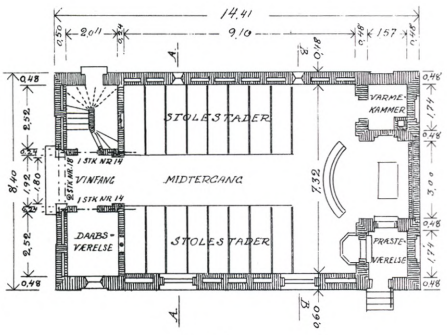

PLAN

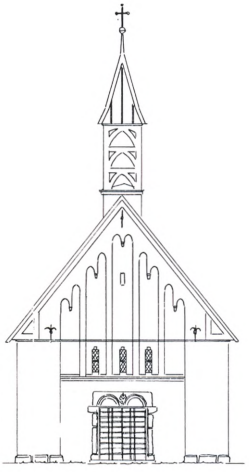

VESTGAVL

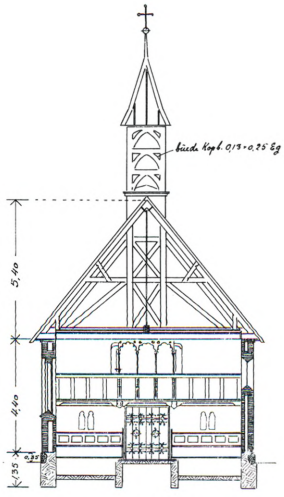

TVÆRSNIT-A-

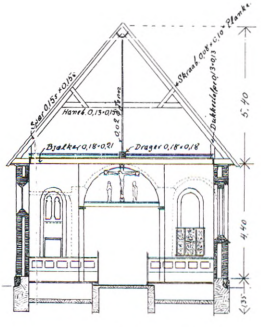

TVÆRSNIT-B-

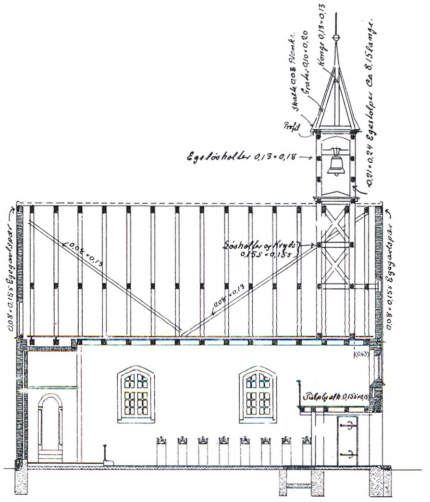

LÆNGDESNIT

Ribe S. Katrine kloster (sml. s. 689 med fig. 5). Rummet har fladt loft med synlige bjælker.

Gulvet i midtergangen og østenden er lagt af røde munkesten i »opus spicatum«, sildebensmønster, mens der er bræddegulve i stolestaderne. Opvarmningen klaredes oprindelig af en †kakkelovn opstillet i fyrrummet med indblæsning af den varme luft gennem ovennævnte åbning. Ovnen blev 1970 erstattet af el-varme og den tilhørende skorsten fjernet.[4]

Inventaret er i det væsentlige fra opførelsen og ligesom bygningen i historicerende former, der knytter konkret an til områdets gamle monumenter. Farvesætningen af stoleværk mm. præges af grønt, gråt, beige og rødt (med matchende hynder), mens prædikestolen står lidt lysere med især grønt og blåt på dodenkoprød bund.

Alterprydelsen, fra 1929, af forgyldt fyrretræ, er et kors med spirende blade (livstræet), der kopierer et højgotisk korstræ i Randerup kirke (se DK. SJyll. s. 1466 med fig. 10), og som rejser sig over et lavt retabelbræt med udskåret vinløv.[7] *Altersølvet* udgøres af en kalk med graveret

Fig. 4. Alterstager med årstal 1614, formentlig nyere stilkopier (s. 3256). Roberto Fortuna fot. 1994. – *Altar-Leuchterpaar mit Jahreszahl 1614, vermutlich Stilkopien neueren Datums.*

kors på det svajede bæger (Københavnsmærke »1925«), en disk (pletsølv) med vinløv på fanen samt en oval oblatæske, der har perlebort langs lågranden (mærket »Malm«). *Alterstagerne* (fig. 4), der som fonten er skænket af Abeline Clausen, Gredstedbro kro,[3] kan være fra renæssancetiden, men er snarest nyere stilkopier, 40 cm høje. De har sekssidet fod med årstallet »1614« omkring et lille skjold, sekssidet drypskål med englehoveder i hjørnerne samt balusterformet skaft; de løse lyseskåle er sekundære. Nyere syvstage.

Døbefonten, af granit, er udført efter egnens sydvestjyske type (82 cm høj), mens dåbsfadet (af sort metal) smykkes af en graveret fremstilling af Kristus og børnene. *Prædikestolen,* i fem fag, slutter sig med hjørnebalustre, akantusløv og buefriser til egnens ungrenæssancetype, nærmest vel til prædikestolen i Outrup (s. 1148); som denne på midtfagets rammeværk bærer årstallet »Anno 1582« læses sammesteds i Gredstedbro »Anno 1924«. *Stolestaderne* er tilsvarende udført i ungrenæssancens »Ribestil« med spirprydede rammeværksgavle, hvis overfyldinger på de forreste stader smykkes af foldeværk med hjerteformede gennembrydninger. Et *pulpitur* i vest har 17 højfyldinger med malerier udført 1937 af den i byen barnefødte kunstmaler Niels Steenholdt. De forestiller »Jesus Salvator Mundi (Jesus verdens frelser)« mellem de stående apostle, mens der i yderfagene er malet Jesumonogram over »Soli Deo Gloria (Gud alene æren)« og årstallet »1937«.

Orglet, fra 1968, er et »kisteorgel« med fire stemmer, bygget af Marcussen & Søn, Åbenrå. Disposition: Manual: Gedakt 8', Rørfløjte 4', Quintatøn 4', Principal 2'. På vestpulpituret. Indtil 1968 anvendtes et †*harmonium.*

Et *kirkeskib,* en orlogsfregat »Jylland«, er bygget af skibstømrer Thiesen i København, skænket af stationsforstander T. A. Thiesen, Gredstedbro, og ophængt 1928.[8]

Klokken, tvm. 66 cm, har om halsen anført reliefversalerne: »Støbt af B. Løw & Søn København«, og på legemet læses tilsvarende: »Anno 1926«. Profileret hals og slagring. Boltet til nyere vuggebom i tagrytteren.

Fig. 5. Indre set mod øst. NE fot. 1984. – *Kirchenitmeres gegen Osten.*

KILDER OG HENVISNINGER

Vedr. arkivalier for Ribe amt i almindelighed henvises til s. 50f., vedr. litteratur til s. 54f. Endvidere er benyttet:

Ved embedet. Synsprotokoller for Jernved kirke 1862f. og for Gredstedbro kirke 1927f.

Tegninger. Ved embedet. Projekt, plan, opstalter og snit 1924 ved Axel Hansen. – Beskrivelse af bygning ved Mogens Vedsø, inventar ved Ebbe Nyborg og Ole Olesen (orgler). Redaktionen afsluttet feb. 1995.

[1] Axel Hansen fungerede som konduktør ved restaureringen af S. Katrine kirke i Ribe 1918-29 under ledelse af H. Lønborg-Jensen (jfr. s. 697f.). I Ribe amt forestod han, foruden kirken i Gredstedbro, tillige 1928-29 opførelsen af kirken i Agerbæk (s. 1776f.).

[2] Betydningen øgedes, da byen 1875 blev station på jernbanelinien Bramminge-Ribe.

[3] Venligst meddelt af Hans Otto Kristensen.

[4] Ved embedet. Synsprotokol 1862f.

[5] H. Storck: Jyske Granitkirker, 1903, T. 63. Mackeprang: Portaler, s. 33 og 181-82.

[6] Danske Tufstenskirker, II, T. 8-9.

[7] Alterkorset er en anonym gave til kirken (jfr. note 4). Korset slutter sig i formen til en ikke udført korbuekrucifiksgruppe, der er angivet på tegningerne til kirken (fig. 3, tværsnit B).

[8] Henningsen: Kirkeskibe Ribe, s. 358.